

ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΠΙΛΥΣΗ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΠΟΥ ΑΝΑΚΥΠΤΟΥΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ

Διαιτησία : Επιλογή επιτάχυνσης ολοκλήρωσης τεχνικών έργων

Εμμανουήλ Βράιλας
Αντιπρόεδρος ΣΤΕΑΤ ,Ταμίας ΣΑΤΕ

Διαιτησία : Επιλογή επιτάχυνσης ολοκλήρωσης τεχνικών έργων

- Όλοι γνωρίζουμε και είναι κοινός τόπος ότι οι διαφορές οι οποίες ανακύπτουν κατά την διάρκεια εκτέλεσης ενός κατασκευαστικού έργου ,Ιδιωτικού η Δημοσίου, μπορεί να έχουν σημαντική επίπτωση στην επιτυχημένη παράδοση του.
- Η παρουσίαση που ακολουθεί σκοπό έχει να παρουσιάσει συνοπτικά τη υφιστάμενη κατάσταση στην Ελλάδα συγκριτικά με το τι γίνεται σε άλλες χώρες, όσον αφορά εναλλακτικές μορφές επίλυσης διαφορών ,πέραν τις προσφυγής στην τακτική δικαιοσύνη, καθώς και τα πλεονεκτήματα τους

Διαιτησία : Επιλογή επιτάχυνσης ολοκλήρωσης τεχνικών έργων

Βασικό Πλεονέκτημα διαιτησίας:

Η διαιτητική απόφαση είναι άμεσα εκτελεστή, δεν υπόκειται σε ένδικα μέσα και είναι δεσμευτική και για τα δυο μέρη

Διαιτησία : Επιλογή επιτάχυνσης ολοκλήρωσης τεχνικών έργων

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Η διαιτησία στα Ελληνικά δημόσια έργα

1. Παλαιότεροι νόμοι Δημοσίων Έργων

Διαιτητική επίλυση διαφορών:

«Στη διακήρυξη διαγωνισμού η στη με κάθε τρόπο καταρτιζόμενη σύμβαση εκτέλεσης έργου **μπορεί** να εγκριθεί και περιληφθεί ρήτρα διαιτησίας»

«Η σχετική έγκριση.....καθορίζεται με Κ.Υ.Α. Υπουργών Δημοσίων Έργων, Οικονομικών και εκάστοτε αρμοδίου Υπουργού»

2. **N.3389/2005 Συμπράξεις Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα**

Άρθρο 31:

«Κάθε διαφορά που προκύπτει σχετικά με την εφαρμογή, την ερμηνεία ή το κύρος των συμβάσεων Σύμπραξης ή των παρεπομένων Συμφώνων **επιλύεται** με διαιτησία».

Η διαιτησία στα Ελληνικά δημόσια έργα

3. Νόμος 4155/2013 Εθνικό Σύστημα Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων και άλλες διατάξεις

Άρθρο 64:

«Στις συγχρηματοδοτούμενες Συμβάσεις Δημοσίων Έργων στις οποίες Κύριος του Έργου ή/και Φορέας Κατασκευής είναι δημόσια επιχείρηση του ν. [3429/2005](#)..... όλες οι διαφορές που ανακύπτουν μεταξύ του Κυρίου του Έργου ή/και του Φορέα Κατασκευής και του Αναδόχου από την εφαρμογή ή ερμηνεία της σχετικής Σύμβασης Δημοσίου Έργου ή με αφορμή αυτή, καθ' όλη τη διάρκεια ισχύος της,, **δύνανται**, με επιλογή του Κυρίου του Έργου ή του Αναδόχου, σύμφωνα με τη διαδικασία της παραγράφου 3, **να επιλύονται** με τη διαδικασία Διαιτησίας.....».

4. Νόμος 4412/2016:

Άρθρο 176

Στα έγγραφα της σύμβασης, έπειτα από γνώμη του αρμόδιου τεχνικού συμβουλίου, **μπορεί** να εγκριθεί και περιληφθεί ρήτρα περί διαιτητικής επίλυσης κάθε διαφοράς που προκύπτει σχετικά με την εφαρμογή, την ερμηνεία ή το κύρος της Σύμβασης

Διαιτησία : Επιλογή επιτάχυνσης ολοκλήρωσης τεχνικών έργων

- Η πραγματικότητα :

Σε **KANENA** έργο, πλην έργων με αναθέτουσες αρχές δημόσιες επιχειρήσεις του ν. 3429/2005, δεν έχει συμπεριληφθεί στη διακήρυξη και στη συνέχεια στη σύμβαση του , πρόβλεψη για ρήτρα διαιτησίας ως μέθοδος επίλυσης διαφορών που προκύπτουν στη διάρκεια εκτέλεσης τους

Διαιτησία : Επιλογή επιτάχυνσης ολοκλήρωσης τεχνικών έργων

Πλεονεκτήματα επιλογής της Διαιτησίας έναντι της επιλογής προσφυγής στην Τακτική Δικαιοσύνη:

- Από την μέχρι σήμερα εμπειρία στη χώρα μας (ομολογουμένως όχι πολύ μεγάλη) προκύπτει ότι ο μέσος όρος για την έκδοση απόφασης από τριμελές διαιτητικό δικαστήριο είναι της τάξεως του έτους (από την επίδοση της αίτησης υπαγωγής της διαφοράς σε διαιτησία).

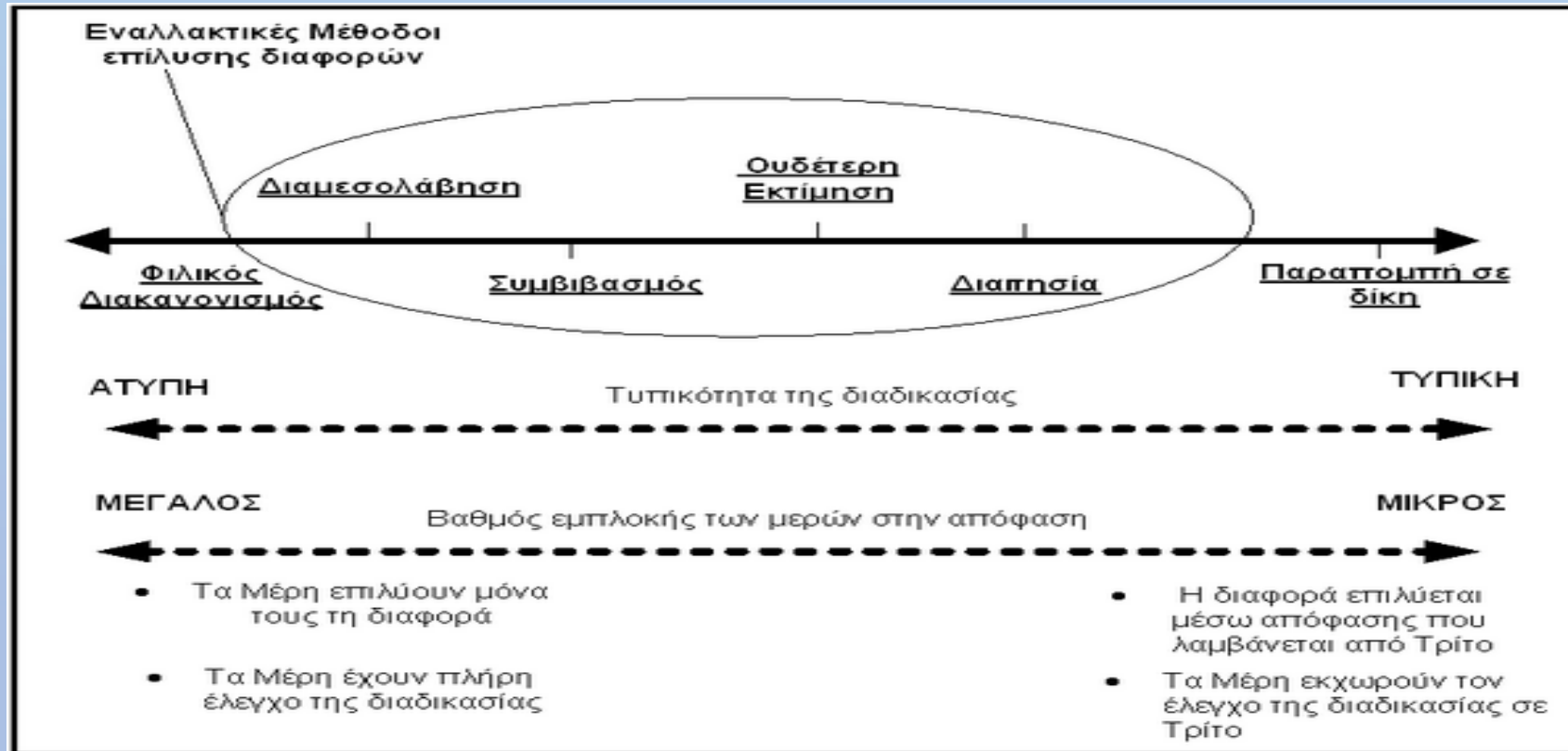
Διαιτησία : Επιλογή επιτάχυνσης ολοκλήρωσης τεχνικών έργων

Μειονεκτήματα της προσφυγής στα Τακτικά Πολιτικά Δικαστήρια:

- Η διάρκεια της Πολιτικής δίκης είναι κατά πολύ μεγαλύτερη από αυτήν της διαιτησίας, λόγω κυρίως της δυνατότητας προσβολής των δικαστικών αποφάσεων με ένδικα μέσα. Αποτέλεσμα πολλές φορές να υφίσταται για μεγάλο χρονικό διάστημα εκκρεμότητα οποία μπορεί να έχει δυσμενέστερες οικονομικές επιπτώσεις ακόμα και από αυτήν της απώλειας της δίκης από έναν από τους δυο διάδικους.
- Στη χώρα μας ,οι χρόνοι που απαιτούνται για την έκδοση απόφασης ,από την κατάθεση της προσφυγής ,είναι πολύ μεγάλοι και εξαρτώνται από το Δικαστήριο στο οποίο εισάγεται η διαφορά. Για παράδειγμα, στο Διοικητικό Εφετείο Αθηνών ,η δικάσιμος των Προσφυγών στις υποθέσεις Δημοσίων Έργων ορίζεται περίπου σε 1,5 – 2 χρόνια (!) από την κατάθεση της προσφυγής.
- Στα περιφερειακά δικαστήρια οι χρόνοι είναι κατά πολύ μεγαλύτεροι, όπως π.χ. στην Πάτρα (2,5 χρόνια από την κατάθεση),στη Λάρισα (3 χρόνια από την κατάθεση), στα Ιωάννινα και στη Κομοτηνή έως και 4 χρόνια από την κατάθεση. Από την ημερομηνία δε της συζήτησης, θα πρέπει να υπολογιστεί επιπλέον χρόνος περίπου ενός ακόμα έτους για την έκδοση απόφασης ενώ είχαμε και περιπτώσεις (κυρίως από περιφερειακά δικαστήρια), όπου η απόφαση εκδόθηκε μετά από 3 χρόνια.

Στο σχήμα που ακολουθεί παρουσιάζεται όλο το φάσμα των χρησιμοποιούμενων διεθνώς μεθόδων επίλυσης διαφορών και η συγκριτική θέση κάθε μιας από αυτές σε ότι αφορά το βαθμό τυπικότητας και το βαθμό εμπλοκής των μερών στην απόφαση:

Μέθοδοι επίλυσης διαφορών

Φάσμα κλιμάκωσης μεθόδων επίλυσης διαφορών

Εναλλακτικές Διαδικασίες Επίλυσης Διαφορών (Alternative Dispute Resolution Procedures - ADR)

Ολοένα και περισσότερο κερδίζει έδαφος τα τελευταία χρόνια η άποψη ότι οι διαφορές που προκύπτουν κατά τη διάρκεια της σύμβασης, ειδικότερα για διαφορές που αφορούν τον κατασκευαστικό κλάδο, η παραπομπή να γίνεται σε **εναλλακτικές (εξωδικαστικές) διαδικασίες επίλυσης διαφορών (ADR)**

Τέτοιας μορφής εναλλακτικές διαδικασίες είναι:

- Ο προσδιορισμός της απόφασης από έναν εμπειρογνώμονα μέσω **διαμεσολάβησης** ή μέσω συμβιβασμού.

Η **διαμεσολάβηση**, απαιτεί τη συμμετοχή τρίτου, ενός μεσολαβητή, του οποίου ο ρόλος είναι να βοηθήσει τα μέρη σε μια επίδικη διαφορά να καταλήξουν σε συμφωνία στην επίλυση αυτής της διαφοράς. Ο μεσολαβητής, εκτελεί τα καθήκοντά του και επιδιώκει να συντονίσει τα συμφέροντα των μερών, όπου είναι δυνατόν, προσδιορίζοντας τα πιθανά αποτελέσματα στην περίπτωση όπου η διαφορά θα παραπεμφθεί τελικώς στα τακτικά δικαστήρια ή στη διαιτησία και εξετάζοντας τις επιλογές, οι οποίες είναι διαθέσιμες στα μέρη για τη διευθέτηση της διαφοράς.

Διαιτησία : Επιλογή επιτάχυνσης ολοκλήρωσης τεχνικών έργων

Εναλλακτικές Διαδικασίες Επίλυσης Διαφορών (Alternative Dispute Resolution Procedures - ADR)

- Ο μεσολαβητής δεν κάνει δεσμευτικό προσδιορισμό της διαφοράς, αν και μπορεί να κάνει παρατηρήσεις σχετικά με τα υπέρ και τα κατά των αντίστοιχων θέσεων των μερών. Η διαμεσολάβηση διεξάγεται συνήθως σε εμπιστευτική βάση. Στην Αυστραλία, π.χ. μεσολαβητές τείνουν να είναι έμπειροι δικηγόροι.
- Η μεσολάβηση έχει αποδειχθεί ότι είναι τόσο επιτυχής, ώστε πολλές συμβάσεις έργων υποδομής σε ορισμένες χώρες περιέχουν πλέον ρήτρα που προβλέπει ότι τα μέρη υποχρεούνται να διαμεσολαβήσουν τη διαφορά τους πριν από τη λήψη οποιωνδήποτε μέτρων παραπομπής σε δικαστική ή διαιτητική διαδικασία.
- Η διαμεσολάβηση επιλέγεται συνήθως στις περιπτώσεις που ο φιλικός διακανονισμός μεταξύ των μερών έχει διακοπεί, έχει αποτύχει λόγω έλλειψης εμπειρίας στην τεχνική των διαπραγματεύσεων ή όταν οι ρυθμοί προόδου του φιλικού διακανονισμού είναι πολύ αργοί.

Διαιτησία : Επιλογή επιτάχυνσης ολοκλήρωσης τεχνικών έργων

Εναλλακτικές Διαδικασίες Επίλυσης Διαφορών (Alternative Dispute Resolution Procedures - ADR)

- Άλλο μέσο εξωδικαστικής επίλυσης διαφορών είναι η χρήση του **Συμβουλίου Επίλυσης Διαφορών (Dispute Adjudication Board - DAB)** το οποίο καλείται να λάβει απόφαση εντός 10-28 εργάσιμων ημερών από την παραπομπή σε αυτό της διαφοράς. Η περίοδος μπορεί βεβαίως να παραταθεί με τη συγκατάθεση και των δύο μερών.

Τα συμβούλια αυτά περιλαμβάνουν το διορισμό μιας επιτροπής, συνήθως, τριών ατόμων, είτε στην αρχή του έργου, δηλαδή πριν καν γεννηθεί οποιαδήποτε διαφορά μεταξύ των μερών, είτε συστήνονται ad hoc για επίλυση συγκεκριμένης διαφοράς.

Τα μέλη τους είναι κατά κανόνα πρόσωπα που διαθέτουν εξειδικευμένες γνώσεις και γνωρίζουν τις επικρατούσες συνθήκες στον κατασκευαστικό κλάδο. Αντιλαμβάνονται ως εκ τούτου τις αδιόρατες, στα μάτια μη ειδικού, εκφάνσεις της εκάστοτε διαφωνίας.

Η Επιτροπή Επίλυσης Διαφορών δε χρησιμοποιεί επίσημες διαδικασίες και γενικά δρα εύκολα και οικονομικά αποδοτικά. Το πλεονέκτημα των Συμβουλίων Επίλυσης Διαφορών είναι ότι αφορούν σε συγκεκριμένο έργο και τα διορισθέντα μέλη μπορούν να εφαρμόσουν τις γνώσεις τους για το έργο και τη σύμβαση αποτελεσματικά και νοήματα ώστε να περιορίσουν τα ζητήματα αλλά και την χρονική επίπτωση τους στο

Εναλλακτικές Διαδικασίες Επίλυσης Διαφορών (Alternative Dispute Resolution Procedures - ADR)

Η όποια απόφαση του DAB δεν δεσμεύει υποχρεωτικά τα μέρη και όποιο μέρος επιθυμεί μπορεί να προσφύγει στο μηχανισμό της διαιτησίας ή του Δικαστηρίου κατά περίπτωση

Συνήθως όμως η περαιτέρω προσφυγή σε ένδικα μέσα περιορίζεται σημαντικά από την εμπειριστατωμένη άποψη επί της διαφοράς που θα εκφράσει το Συμβούλιο

Τι συμβαίνει σε άλλες χώρες

- **Αγγλία**

Υποχρεωτική εφαρμογή εναλλακτικών μεθόδων επίλυσης διαφορών θεσπίστηκε ήδη από το 1996 (“The Construction Act”) σε όλα τα συμβόλαια, είτε Κυρίως Εργολάβου είτε Υπεργολάβου

- **Γαλλία**

Ανταποκρινόμενο στην ανάγκη βελτίωσης των εφαρμοζόμενων πρακτικών κατά την σύναψη Δημοσίων Συμβάσεων μεταξύ επιχειρήσεων και Δημοσίων Φορέων, το Γαλλικό Δημόσιο καθιέρωσε από το 2012 το (δωρεάν και εμπιστευτικό) θεσμό της διαμεσολάβησης για τις δημόσιες συμβάσεις. Όπως απεδείχθη το 75% των διαφορών επιλύθηκαν σε διάστημα 2-3 μηνών επιτυχώς κατά τρόπο που και τα δυο δυο μέρη ικανοποιήθηκαν (win-win)

- **Γερμανία**

Ο θεσμός της διαιτησίας είναι ευρέως διαδεδομένος στα Δημόσια Έργα. Μάλιστα δε αποτελεί πάγια πρακτική οι διαφωνίες από τις συμβάσεις μικρών δημοσίων έργων να επιλύονται με προσφυγή σε μια από τις διαιτησίες που διεξάγουν θεσμοθετημένοι Οργανισμοί Διαιτησίας.

Διαιτησία : Επιλογή επιτάχυνσης ολοκλήρωσης τεχνικών έργων

Οι βασικότεροι οργανισμοί που έχουν εκδώσει Κανονισμούς και χρησιμοποιούνται κατά τη διαιτητική επίλυση διαφορών ιδιωτικών και δημόσιων έργων στη Γερμανία είναι οι εξής:

1. Deutsche Institution für Schiedsgerichtsbarkeit e.V. (DIS)
Γερμανικός Οργανισμός Διαιτησίας

2. Deutsche Betonverein e.V.

Πρόκειται για Σύνδεσμο με μέλη εταιρείες αλλά και μηχανικούς από τον κατασκευαστικό κλάδο. Έχει εκδώσει τον Κανονισμό “Schiedsgerichtsordnung für das Bauwesen einschließlich Anlagebau” (=Κανονισμός Διαιτησίας για οικοδομικά έργα και έργα μηχανικών). Βασίζεται στους κανόνες της UNCITRAL.

3. ARGE Baurecht

Πρόκειται για Σύνδεσμο με μέλη δικηγόρους που εξειδικεύονται σε διαφορές του κατασκευαστικού κλάδου. Έχει εκδώσει τον Κανονισμό “Schlichtungs- und Schiedsordnung für Baustreitigkeiten” (Κανονισμός Διαμεσολάβησης και Διαιτησίας για κατασκευαστικές διαφορές). Βασίζεται στους κανόνες της UNCITRAL.

Πέραν των ανωτέρω, στη Γερμανία χρησιμοποιούνται ευρέως οι Κανονισμοί Διαιτησίας του ICC (International Chamber of Commerce), του LCIA (London Court of International Arbitration) και του AAA (American Arbitration Association).

- **Νέα Ζηλανδία:**

Θεσπίστηκε από το 1992 το Building Disputes Tribunal (Δικαστήριο επίλυσης διαφορών στα κατασκευαστικά έργα. Η εμπειρία έδειξε ότι οι περισσότερες διαφορές επιλύθηκαν σε λιγότερο από έξι εβδομάδες

- **Νότιος Αφρική**

Υφίσταται αναλυτικός οδηγός από τον Σεπτέμβριο 2005 για τον εναλλακτικό τρόπο επίλυσης διάφορων με εφαρμογή σε όλες τις κατασκευαστικές συμβάσεις , είτε Κυρίως Εργολάβου είτε Υπεργολάβου.

Εκδόθηκε στα πλαίσια έκδοσης οδηγιών βέλτιστων πρακτικών του CIPB (Construction Industry Development Board)

Διαιτησία : Επιλογή επιτάχυνσης ολοκλήρωσης τεχνικών έργων

Τι προβλέπουν οι πρότυπες συμβάσεις εκτέλεσης έργων FIDIC (Federation Nationale des Ingenieurs Conseils)

Σε όλες τις εκδόσεις των προτύπων συμβάσεων (κόκκινο βιβλίο , κίτρινο βιβλίο κλπ) από την δεκαετία του '80 προβλέπεται ρήτρα **υποχρεωτικής** διαιτησίας ως μέθοδος επίλυσης διαφορών σε τεχνικά έργα .

Πιο συγκεκριμένα:

Στην πρότυπη σύμβαση Conditions of Contract for works of Civil Engineering Construction (1987)

- Υπάρχει πρόβλεψη για τρόπο επίλυσης διαφορών ,η οποία αρχικά προβλέπει τη διαδικασία φιλικού διακανονισμού
- Σε περίπτωση αποτυχίας του φιλικού διακανονισμού ,ακολουθεί **υποχρεωτικά** προσφυγή στη Διαιτησία.

Μεταγενέστερα στην πρότυπη σύμβαση Conditions of Contract for Building & Engineering works designed by the Employer (1999)

- Άρθρο 20 για την διευθέτηση απαιτήσεων και λοιπών διαφορών : Προβλέπεται πλέον **υποχρεωτικά** το στάδιο εξέτασης της διαφοράς από το συμβούλιο προσφυγών (DAB), είτε αυτό είναι μονομελές είτε τριμελές (όπως εκάστοτε προβλέπεται στα τεύχη δημοπράτησης)
- Συστήνεται όπως το μέλος η τα μέλη του DAB να ορίζονται από την αρχή του συμβολαίου και να επισκέπτονται το έργο σε τακτά χρονικά διαστήματα
- Σε περίπτωση αποτυχίας επίλυσης της διαφοράς μέσω του DAB ,**υποχρεωτική** προσφυγή στη συνέχεια στη διαιτησία

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- Είναι απαραίτητο πλέον η ελληνική νομοθεσία που αφορά στην επίλυση διαφορών που προκύπτουν κατά την εκτέλεση των τεχνικών έργων, να προσαρμοσθεί στη διεθνή πραγματικότητα και να προβλέψει **για όλα τα έργα** , ιδιωτικά και δημόσια:
- Μορφές εναλλακτικής επίλυσης διαφορών, όπως του DAB, ως **υποχρεωτικό** πρώτο βήμα για τη διαδικασία επίλυσης διαφορών
- Την **υποχρεωτική** παραπομπή στη διαιτησία διαφορών σημαντικού οικονομικού αντικειμένου.

Προκείμενου να είναι πιο αποτελεσματική η διαδικασία προτείνονται τα εξής προς νομοθέτηση:

- Για ποσά οικονομικού αντικείμενου από 200.000 Ευρώ και άνω και για μεμονωμένες διαφορές ενός έργου , να προβλέπεται **υποχρεωτικά** το στάδιο της διαμεσολάβησης .
- Να προβλέπεται, με την επιλογή οποιουδήποτε μέρους το επιθυμεί, η προσφυγή είτε στη Διαιτησία είτε στα Τακτικά Δικαστήρια εφόσον αποτύχει η διαμεσολάβηση
- Να προβλέπεται η δυνατότητα ομαδοποίησης προσφυγών και η προσφυγή για αυτές να γίνεται με διαδικασία διαιτησίας, για διαφορές οικονομικού αντικείμενου που ξεπερνούν το ποσό των 500.000 Ευρώ

Διαιτησία : Επιλογή επιτάχυνσης ολοκλήρωσης τεχνικών έργων

Ενδεχομένως αυτό να σημαίνει, στη περίπτωση αυτή , λαμβανομένων υπόψη των σύντομων προθεσμιών για την άσκηση ενδικοφανων μέσων- προδικασίας πριν από την άσκηση προσφυγής στα δημόσια έργα, ότι θα πρέπει να δίδεται η δυνατότητα στον Ανάδοχο (και μέσω της διακήρυξης και της σύμβασης στη συνέχεια) να προσφεύγει στη διαδικασία της διαιτησίας για προσφυγές που έχουν ήδη κατατεθεί στο Διοικητικό Εφετείο και δεν έχουν ακόμα συζητηθεί, παραιτούμενος των δικογράφων των προσφυγών.

Ας προχωρήσουμε λοιπόν το συντομότερο σε θεσμικές αλλαγές που θα διευκολύνουν την σε σύντομο χρονικό διάστημα επίλυση των διαφωνιών που ανακύπτουν και οδηγούν με βεβαιότητα σε αποπεράτωση (η μη αποπεράτωση) των έργων σε χρόνους πολύ μεγαλύτερου από αυτούς που θα έπρεπε

**ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΑΣ**